

บทบาทของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในการวิจัยระบบการปลูกพืชหรือระบบการทำฟาร์ม

บทคัดย่อ

หน้าที่ที่สำคัญยิ่งในความรับผิดชอบของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้แก่ การเตรียมเสนอและวิเคราะห์นโยบายการเกษตรและแผนพัฒนาการเกษตร ต่อคณะกรรมการนโยบายการเกษตรและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีรัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธานและเลขาธิการของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นเลขานุการ ซึ่งคณะกรรมการนี้มีบทบาทกำหนดแผนนโยบายการเกษตรของประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พร้อมทั้งนี้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรยังทำหน้าที่ประสานงานในการกำหนดนโยบายดังกล่าวกับหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ส่วนหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งดำเนินการเพื่อเสริมให้บรรลุเป้าหมายของหน้าที่หลักที่กล่าวมา ได้แก่ การวางแผนการผลิตทางการเกษตร การเก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติการเกษตร และการวิเคราะห์ติดตามและประเมินผลการลงทุนในโครงการเกษตรต่าง ๆ

ในด้านงานวิจัยระบบการปลูกพืชหรือทำฟาร์ม ทางสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้เน้นหนักเรื่อง การวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยคำนึงถึงสภาพความแวดล้อมที่แตกต่างทางธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการยอมรับของเกษตรกร ได้แบ่งชนิดของงานวิจัยออกเป็น 2 ประเภท คือ งานวิจัยที่ดำเนินการเองโดยสำนักงานฯ (มี 5 โครงการ) และที่ร่วมกับหน่วยงานอื่น (มี 5 โครงการ) พร้อมทั้งนี้ได้เสนอปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิจัยด้านระบบการปลูกพืช/ทำฟาร์มอีกด้วย

เสนอโดย : ดร.สุพลัน เตชะเทศ

ผู้อำนวยการกองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

Roles of the Office of Agricultural Economics in Cropping and Farming Systems Researches

Abstract

The major responsibility of the Office of Agricultural Economics (OAE) is to play a key role as the secretary to the MOAC Agricultural Policy and Development Planning Committee which is chaired by the Minister and consists of all the top representatives of the MOAC divisions and offices. The main duties of this committee are to review agricultural situations, analyzing problems and recommend the agricultural development policies in accordance with the national socio-economic development programs. In the process of preparing agricultural plans and policies, the OAE has to coordinate with other government agencies and the NESDB. Furthermore, this office also has to prepare the plans for overall agricultural production, to collect all the vital agricultural statistical data, and to assist in monitoring, evaluation, and analysis of the key agricultural projects and policies.

The OAE involvements in the Cropping/Farming systems researches can be categorized into two kind of projects; those are performed totally by the OAE (5 programs) and those are directed by the other agencies with the assistance from the OAE (5 projects). The major activities of the OAE in these researches are to analyze the economic advantage and feasibility of the newly proposed cropping/farming systems technologies by keeping in mind the background of existing bio-physical and socio-economics environments of the farmers.

Presented by : Dr. S. Dechatet

Director

Agricultural Economics Research Division

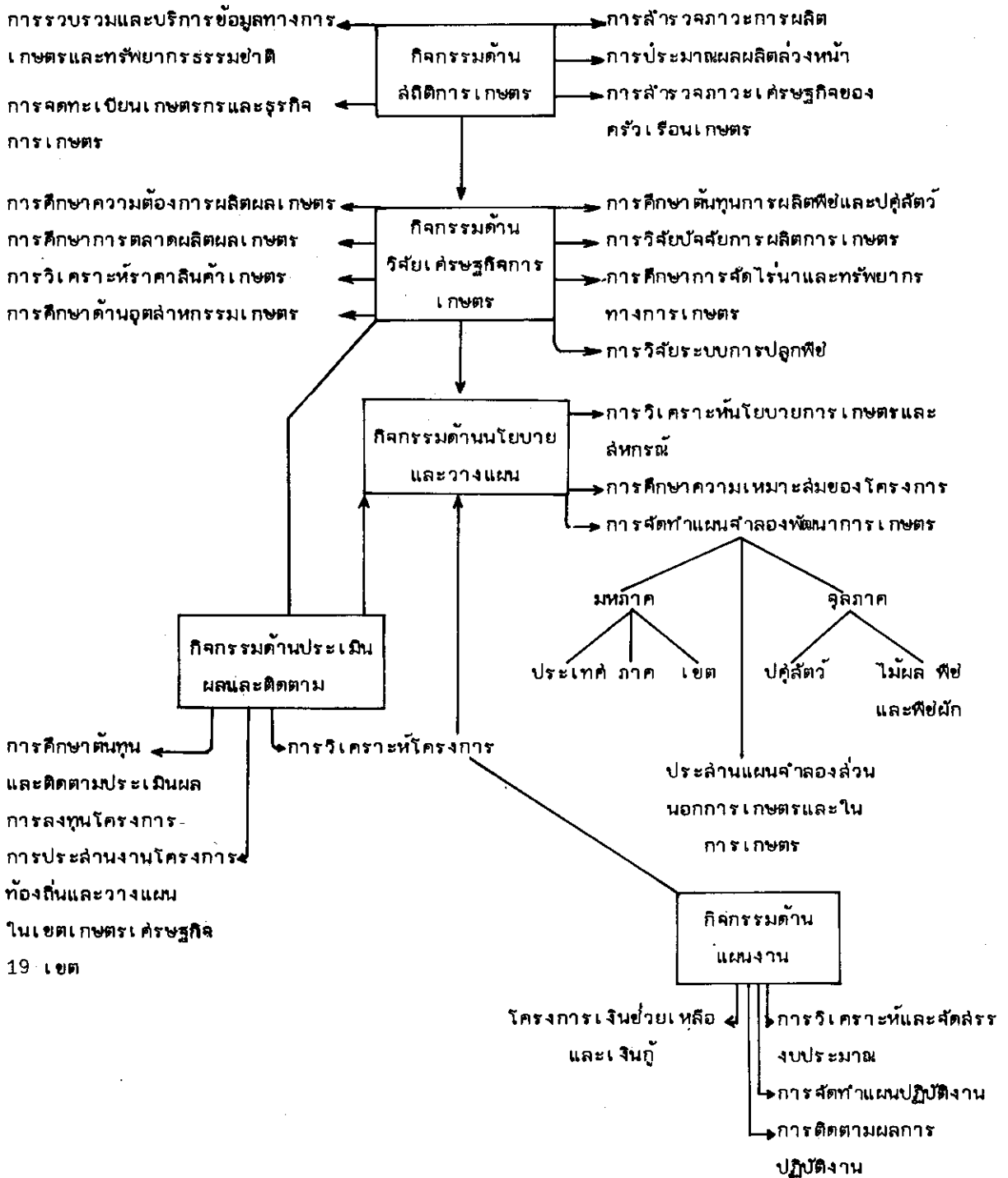
Office of Agricultural Economics

1. ขอบข่ายงานในความรับผิดชอบของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และลักษณะการดำเนินงาน
 - 1.1 วิเคราะห์นโยบายการเกษตรและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์เพื่อเสนอคณะกรรมการ
 - 1.2 ศึกษาและวิเคราะห์การวางแผนการผลิตทางการเกษตร แหล่งการเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ให้สอดคล้องกับสภาพลมฟ้าอากาศ แหล่งน้ำประเภทของเกษตรกรรม รายได้หลักของเกษตรกร และความต้องการของตลาดในประเทศและต่างประเทศ เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดเขตเศรษฐกิจ
 - 1.3 ศึกษาและวิเคราะห์การจัดระบบการตลาด การขนส่ง และการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรกรรมให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งวิเคราะห์ราคา และความต้องการสินค้าเกษตรกรรม
 - 1.4 ศึกษาและวิเคราะห์แหล่งทรัพยากรทางเกษตร วิเคราะห์การใช้ทรัพยากร รวมทั้งศึกษาและวิเคราะห์เศรษฐกิจการผลิต การจัดระบบปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ให้มีประสิทธิภาพ
 - 1.5 เก็บรวบรวมข้อมูลสถิติการเกษตรทุกชนิด ทั้งในด้านผลผลิตของพืชและสัตว์ ภาวะเศรษฐกิจทางการเกษตร รายได้รายจ่ายของเกษตรกร ภาวะหนี้สินของเกษตรกร การตลาดของผลิตผลทางการเกษตรและข้อมูลอื่น ๆ ทางเศรษฐกิจการเกษตรที่จำเป็น เพื่อใช้ในการวิเคราะห์นโยบายการเกษตรและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ และจัดทำเอกสารสถิติเกี่ยวกับเศรษฐกิจการเกษตร เผยแพร่และโฆษณาข้อมูลสถิติการเกษตร
 - 1.6 วิเคราะห์และประเมินผลการลงทุนในโครงการการเกษตร ตลอดจนติดตามและประเมินผลความสำเร็จ และความก้าวหน้าของโครงการและแผนปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่ต้องกระทำการเป็นการเร่งด่วนต่อคณะกรรมการ
 - 1.7 วิเคราะห์การพัฒนาเศรษฐกิจในสาขาอื่น ๆ รวมทั้งภาวะเศรษฐกิจการเกษตรที่จำเป็นในการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์
 - 1.8 จัดทำทะเบียนเกี่ยวกับการประกอบกิจการในด้านการเกษตร โดยจัดประเภท ชนิด หรือกลุ่มของแต่ละสาขา
 - 1.9 ประสานงานในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ กับหน่วยราชการต่าง ๆ และรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.10 ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการหรือสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ลักษณะการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ.2522 ให้มีคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธานกรรมการ และปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการสถิติแห่งชาติ รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หนึ่งคน อธิบดีกรมต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นกรรมการ และกรรมการอื่นอีกไม่เกินแปดคน ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิสี่คน และผู้แทนเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสี่คน ให้เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยคณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

- (1) พิจารณากำหนดนโยบายการเกษตรและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- (2) พิจารณากำหนดเขตเกษตรเศรษฐกิจ
- (3) ติดตามและเร่งรัดการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- (4) พิจารณาแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อขัดข้องที่ทำให้นโยบายการเกษตรและการพัฒนาการเกษตรไม่อาจบรรลุเป้าหมาย
- (5) เสนอแนะและให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ในเรื่องนโยบายและมาตรการในการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์
- (6) พิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงและแก้ไขภาวะเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศต่อคณะรัฐมนตรี
- (7) พิจารณาเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรหรือสหกรณ์ ตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี

แผนภาพที่ 2. แผนผังแสดงกิจกรรมและการประสานแผนปฏิบัติงานในสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการอาจมอบให้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นผู้ปฏิบัติการหรือเตรียมข้อเสนอต่อกomite กรรมการ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปได้

ในด้านการประสานงานและประสานแผนการปฏิบัติงาน ดังแสดงในแผนภาพที่ 1 และ 2

2. งานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ เกี่ยวกับการวิจัยระบบการปลูกพืชหรือระบบการทำฟาร์ม

การค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับระบบการปลูกพืชได้ดำเนินการติดต่อกันมาหลายปี ทั้งในสภาพทดลองและในแปลงของเกษตรกร แต่ก็ยังอยู่ในวงจำกัดเฉพาะพื้นที่และหรืออยู่ในช่วงค้นคว้าและทดลอง ซึ่งยังนำไปเผยแพร่อยู่ในวงจำกัด ทั้งนี้อาจเนื่องจากมีหลายหน่วยงานดำเนินการศึกษาวิจัย โดยเฉพาะในส่วนของตนเองรับผิดชอบ ประกอบกับระบบการปลูกพืชนอกจากจะขึ้นอยู่กับตัวแปรทางสภาพแวดล้อมทางกายวิภาค เช่น น้ำฝน ความชุ่มชื้นของดิน ตัวแปรทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน เงินสด และพลังงาน และยังขึ้นกับตัวแปรทางเศรษฐกิจ-สังคม อันได้แก่ ราคาผลผลิต สินเชื่อ การตลาด และขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมอีกด้วย ในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เป็นไปได้สำหรับการวิจัยด้านการผลิตที่ลุ่มซับซ้อนเช่นนี้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในลักษณะผสมผสานกับหลายหน่วยงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการวิจัยที่สมบูรณ์ และเป็นที่ยอมรับของเกษตรกรต่อไปในอนาคต ในการที่จะให้ได้มาซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องอาศัยหลักเศรษฐกิจมาวิเคราะห์ด้วย ทั้งนี้ เพื่อจะชี้ให้เห็นถึงความได้เปรียบเชิงเศรษฐกิจของแต่ละระบบการปลูกพืช การคาดการณ์พยากรณ์ในฟาร์มที่มีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ-สังคมที่เชื่ออำนาจ อันได้แก่ สภาพภูมิประเทศ ราคาผลผลิต ความต้องการผลผลิต แหล่งสินเชื่อ การตลาด การขนส่ง และการยอมรับเทคโนโลยีทางการเกษตรของเกษตรกร และยังเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เกษตรกรต้องสนใจ เลือกระบบหรือวิธีการทำฟาร์มได้ ซึ่งเป็นงานส่วนที่สำนักงานรับผิดชอบโดยตรง

2.1 งานวิจัยเกี่ยวกับระบบการปลูกพืชหรือระบบการทำฟาร์ม ที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรดำเนินการเอง

2.1.1 การวิจัยระบบพัฒนาไร่นา เป็นงานที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้ดำเนินการศึกษาวิจัยติดต่อกันมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน โดยได้ศึกษาสภาพทั่ว ๆ ไปทางเศรษฐกิจ-สังคม การสัตสร์รพยากรในฟาร์มและประสิทธิภาพการทำฟาร์ม แล้ววางแผนปรับปรุงระบบการทำฟาร์มของเกษตรกรที่อยู่ในโครงการ ในด้านหนึ่งก็วางแผนปรับปรุงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ที่ดิน แรงงาน และเงินทุน อีกด้านหนึ่งจะวางแผนปรับปรุงกิจกรรมการผลิตใหม่ให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ ได้แก่ การจัดระบบการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร และการใช้เทคโนโลยีใหม่ทางการเกษตรมาใช้ในฟาร์ม ในการศึกษาจะวิเคราะห์และวัดผลสำเร็จของการทำฟาร์มด้วย เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงแผนฟาร์มในปีต่อ ๆ ไป งานวิจัยระบบพัฒนาไร่นาในลักษณะนี้ได้ดำเนินการที่จังหวัดอุดรธานี หนองคาย และจังหวัดลำพูน ลักษณะการดำเนินงานโดยการจัดทำโครงการและคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องลงบันทึกบัญชีฟาร์มเป็นประจำทุกเดือน โดยจะมีเจ้าหน้าที่ไปประจำในพื้นที่โครงการ เพื่อให้คำแนะนำเก็บข้อมูลจากบัญชีฟาร์มมาวิเคราะห์วางแผนฟาร์ม และให้คำแนะนำด้านการเกษตรและด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ แก่เกษตรกรแต่ละโครงการจะมีเกษตรกรเข้าร่วมเป็นสมาชิกประมาณ 30-50 ครัวเรือน

2.1.2 งานวิจัยทดสอบการทำฟาร์ม เป็นการศึกษาการทำฟาร์มภายในหน่วยพัฒนาไร่นา ซึ่งได้สัมมุติให้คณงานเป็นเกษตรกร ทั้งนี้เพื่อศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับขนาดฟาร์ม การสัตสร์รพยากรในฟาร์ม การใช้ทุน ระบบการลงทุน และการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรต่าง ๆ ซึ่งเป็น การศึกษาระบบการทำฟาร์มแบบผสมผสาน และยังศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิต โดยดำเนินการที่หน่วยพัฒนาจังหวัดชัยนาท การเก็บข้อมูลจะมีเจ้าหน้าที่ทุกชั้นตอน แล้วนำมาวิเคราะห์และประเมินผลการศึกษาวิจัยต่อไป

2.1.3 งานศึกษาวิจัยข้อมูลพื้นฐานการทำฟาร์ม เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจ-สังคม และข้อมูลจากการบันทึกบัญชีฟาร์มของเกษตรกรในเขตเกษตรเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อศึกษาสภาพการทำฟาร์มที่เป็นอยู่ในแต่ละท้องถิ่น ว่ามีระบบการทำฟาร์มเป็นแบบไหน มีการสัตสร์รพยากร ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน เงินทุน และการประกอบการเป็นอย่างไร โดยวิธีการนำข้อมูลจากบัญชีฟาร์มมาวิเคราะห์ และวัดประสิทธิภาพการทำฟาร์มของเกษตรกร เพื่อจัดเป็นข้อมูล

พื้นฐานและแผนจำลองการพัฒนาฟาร์มที่เหมาะสม สำหรับเผยแพร่แก่นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานหรือแนวทางในการปรับปรุงระบบการทำฟาร์มของเกษตรกรในท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อเป็นการยกระดับรายได้ของเกษตรกรให้สูงขึ้น

2.1.4 งานศึกษาวิสัยการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของฟาร์ม โดยเหตุที่การปรับปรุงสภาพการทำฟาร์มเพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้นั้น มักจะประสบปัญหาปัจจัยภายนอกที่เป็นปัญหาพื้นฐานที่มีผลต่อการสนับสนุนงานพัฒนาไร่นาของเกษตรกรให้ก้าวทันข้อจำกัดได้ เช่น ปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำ ลินเชื่อมการตลาด และการรวมกลุ่มดำเนินธุรกิจฟาร์ม เป็นต้น ซึ่งในการนี้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้ศึกษาการใช้น้ำบาดาลเพื่อการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งในจังหวัดลำพูนและอุดรธานี การใช้น้ำเชื่อมเพื่อการเลี้ยงสุกรเป็นการค้าของเกษตรกรจังหวัดอุดรธานีและหนองคาย การรวมกลุ่มธุรกิจการซื้อและจำหน่ายอาหารสัตว์และการค้าสุกรชำแหละของเกษตรกรบ้านนาข่า จังหวัดอุดรธานี ตามตารางในภาคผนวกแสดงให้ เห็นว่า ในปี 2524/25 กลุ่มผู้เลี้ยงสุกรมูลสุกร 60 แม่ ผลิตสุกรขาย 564 ตัว คิดเป็นมูลค่า 1,122,653.00 บาท และยังมีรายได้จากการจำหน่ายอาหารสุกรอีกถึง 1,314,072 บาท ซึ่งการดำเนินธุรกิจฟาร์มแบบนี้เป็นการรวมธุรกิจทั้งการผลิตและการตลาดเข้าด้วยกัน

ลักษณะการดำเนินงาน จะเป็นลักษณะศึกษาข้อมูลเบื้องต้นทางเศรษฐกิจ-สังคม แล้ววางแผนจัดทำโครงการและคัดเลือกเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ โดยให้เกษตรกรทำตามแผนและบันทึกข้อมูลฟาร์มลงในบัญชีฟาร์มและจะมีเจ้าหน้าที่ทั้งทางพืช สัตว์ และการสัตพาร์ม อยู่ประจำในพื้นที่โครงการ เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาติดตามผล วิเคราะห์ และประเมินผลการศึกษาวิสัย

2.1.5 งานวิสัยการวางแผนฟาร์มและการพัฒนาฟาร์ม เฉพาะท้องถิ่นในโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง จังหวัดปราจีนบุรี เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันหลายหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานของกระทรวงอื่น ๆ โดยที่สำนักงานเศรษฐกิจเป็นผู้ประสานงานและติดตามความก้าวหน้าโครงการ ตลอดถึงการวางแผนพัฒนาฟาร์มและการวิเคราะห์ข้อมูลฟาร์มจากประสบการณ์ที่ได้ศึกษาวิสัยระบบการพัฒนาไร่นาจากท้องถิ่นอื่น นำมาปรับปรุงและวางรูปแบบการพัฒนาฟาร์มของเกษตรกรในโครงการ โดยการคัดเลือกและวางแผนพัฒนาฟาร์มเกษตรกรตัว-

อย่างเพื่อหารูปแบบการผลิต การจัดการฟาร์ม และการตลาดที่เหมาะสม ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับช่วงการดำเนินงานต่อไป การศึกษาวิสัยระบบการทำฟาร์มแบบธุรกิจการค้านี้ จำเป็นต้องศึกษาถึงความต้องการของตลาดผลิตผลโครงสร้างการตลาด ทั้งตลาดปัจจัยและผลิตผล แนวทางการผลิต ระบบการผลิต ลักษณะการลงทุน ความต้องการเงินทุน ตลอดจนการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาไร่นา เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันอยู่ในระหว่างการศึกษาฟาร์มเกษตรกรตัวอย่างในลักษณะธุรกิจฟาร์มแบบการค้า

2.2 งานวิสัยระบบการทำฟาร์มที่เข้าร่วมกับหน่วยงานอื่น

2.2.1 โครงการศึกษาการคัดระบบการปลูกพืชร่วมกับกรมวิชาการเกษตร โดยความช่วยเหลือของ IDRC เป็นการศึกษาและทดสอบระบบการปลูกพืชในแปลงของเกษตรกรในท้องที่จังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี สิงห์บุรี กำแพงเพชร และแพร่ มีกรมวิชาการเป็นหน่วยงานหลัก ในการวางแผนการคัดระบบการปลูกพืช แนวทางศึกษาและเลือกสถานที่ ส่วนสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรทำหน้าที่สำรวจข้อมูลด้านเศรษฐกิจ-สังคมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาการคัดสรรทรัพยากรในฟาร์ม การยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกรเมื่อมีระบบการปลูกพืชเข้ามาเพิ่มในกิจกรรมการทำฟาร์ม และยังทำหน้าที่วิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจของระบบการปลูกพืชแต่ละระบบด้วย

2.2.2 โครงการศึกษาระบบการปลูกพืชในเขตชลประทาน และโครงการศึกษาการคัดไร่นาล้วนผลผลิตที่หน่วยพัฒนาไร่นาส่งหัดชัยนาท เป็นโครงการศึกษาวิสัยร่วมกับหลายหน่วยงาน ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนการศึกษา การติดตามผลการปฏิบัติงาน และการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน จนถึงการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล โดยแยกสาขาเป็นวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน การเขตกรรม การสำรวจวิจัยพืช และการเสนอรายงานแต่ละสาขา แล้วนำมารายงานผลการศึกษาวิสัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ภาคกลาง สถานีทดลองพืชไร่ สถานีทดลองข้าว สถานีประมง สถานีพืชอาหารสัตว์ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ทุกขั้นตอนการดำเนินงานจะมีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลา ปัจจุบัน เป็นลักษณะการศึกษาวิสัยอยู่ในพื้นที่ของส่วนราชการ ซึ่งจะใช้เวลาศึกษาวิสัยเป็นเวลา 3 ปี เมื่อเป็นที่เชื่อถือได้แล้วจึงจะนำไปทดสอบในแปลงเกษตรกรต่อไป มีแผนภูมิการบริหารโครงการดังนี้

ที่ปรึกษา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ภาคกลาง
สถานีทดลองพืชไร่
สถานีทดลองข้าว
สถานีประมง
สถานีพืชอาหารสัตว์
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ผู้ดำเนินงาน : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ภาคกลาง
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

การประชุม : พิจารณาโครงการ : ทุกหน่วยงาน : การแก้ปัญหาการดำเนินงาน
โครงการ : ทุกหน่วยงาน

การปฏิบัติงาน : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ภาคกลาง
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

การตรวจสอบการดำเนินงาน : ทุกหน่วยงาน

การวิเคราะห์ผล : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ภาคกลาง
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

การประชุมพิจารณาผลการวิจัย : ทุกหน่วยงาน

การเผยแพร่ : ไข้อยู่ร่วมกัน

ผลการวิจัยตั้งปรากฏในตารางภาคผนวก

2.2.3 โครงการพัฒนาพืชขึ้นต้นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ไทย-ประชาคมยุโรป) เป็นโครงการศึกษาหาสู่ทางปลูกพืชทดแทนมันสำปะหลังซึ่งผลล้มผล่านหลายหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รับผิดชอบการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ-สังคมของเกษตรกรในพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง และ

วิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจในงานศึกษาระบบการปลูกพืชที่ทางโครงการดำเนินการทดลอง นอกจากนี้ยังศึกษาด้านการตลาดผลผลิตด้วย ในการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ทำการสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ-สังคมเกษตรกรในพื้นที่โครงการ และส่งเจ้าหน้าที่มาประจำศูนย์บริหารโครงการ 1 คน และได้รับงบประมาณใช้จ่ายในการดำเนินงานและจ้างเจ้าหน้าที่ประจำโครงการจำนวนหนึ่ง

2.2.4 โครงการพัฒนาการเกษตรอาศัยน้ำฝนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นโครงการที่ผดึกกิจกรรมของกรมต่าง ๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรอาศัยน้ำฝนมาร่วมกันดำเนินงาน เช่น กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมป่าไม้ กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และสำนักงานปลัดกระทรวง ซึ่งมีสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นศูนย์บริหารโครงการ โดยมี USAID ให้การสนับสนุนทั้งเงินกู้และเงินช่วยเหลือ และมีเงินลุ่มทบจากรัฐบาลไทย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรรับผิดชอบด้านการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ-สังคมของเกษตรกรในพื้นที่โครงการ วิเคราะห์ผลการจัดการฟาร์มของเกษตรกร ศึกษาด้านการตลาดและการประเมินผลของโครงการ การดำเนินงานของโครงการนี้ใช้วิธีการสำรวจข้อมูลและการวางสมุดบัญชีฟาร์มให้เกษตรกรลงบันทึก โดยมีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ พร้อมกับนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา และวางแผนปรับปรุงระบบการทำฟาร์มของเกษตรกรใหม่ให้เหมาะสมเพื่อเป็นการยกระดับรายได้ของเกษตรกร และมีการประเมินผลโครงการ ติดตามผลการดำเนินงานในกิจกรรมการเกษตรว่ามีผลกระทบจากการดำเนินงานฟาร์มมากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาอย่างไร การดำเนินงานได้รับงบประมาณจำนวนหนึ่ง โดยส่วนใหญ่จะเป็นเงินช่วยเหลือและงบประมาณจากรัฐบาลไทยในการจ้างลูกจ้างชั่วคราวในการปฏิบัติงาน

2.2.5 โครงการสำริดการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝน เป็นโครงการเงินกู้ที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้รับมอบหมายจากคณะกรรมกรนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร ให้วิเคราะห์ในแง่ของนโยบายจะช่วยเหลือเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่การเกษตรที่อาศัยน้ำฝน ดังนั้นจึงได้ทำโครงการ

ลำธิตการเกษตรในเขตใช้น้ำผืนขึ้นที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และบางอำเภอในจังหวัดขอนแก่น โดยขอเงินกู้จากธนาคารโลกมาดำเนินการ โดยใช้เทคนิคของ Broadbed & Furrow ในการเก็บรักษาความชื้นเก็บกักน้ำและป้องกันการชะล้างของดิน ทั้งนี้เพื่อให้ดินสามารถเก็บความชื้นไว้ได้นานกว่าเดิม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปลูกพืช นอกจากนี้การใช้เทคนิคดังกล่าวยังคงควบคุมการ Run-off ของน้ำไปเก็บไว้ในแหล่งที่ต้องการ คือ Farm Tank เพื่อไว้ปลูกพืชต่อไปด้วย มีหน่วยงานที่เข้าปฏิบัติงาน คือ กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยมีสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นผู้ประสานงานและวางแผนการปฏิบัติงาน

3. ปัญหาและอุปสรรค

3.1 งานวิจัยระบบการปลูกพืชหรือระบบการทำฟาร์ม ที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรดำเนินการเอง

3.1.1 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรดำเนินการวิจัยเน้นหนักในด้านเศรษฐกิจการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ในการวิจัยระบบการปลูกพืชหรือระบบการทำฟาร์ม จะดำเนินการในฟาร์มของเกษตรกรโดยตรง โดยส่งเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติงานวิจัยในท้องถิ่นที่มีการวิจัย เจ้าหน้าที่ที่ออกไปปฏิบัติการจำเป็นต้องมีความรอบรู้เกือบทุกด้าน คือ ด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และการจัดการฟาร์ม ทั้งนี้เพื่อจะได้ตอบปัญหา แก้ปัญหา หรือให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรผู้ร่วมโครงการได้ ในการดำเนินการผ่านมา เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรยังขาดความรู้และความชำนาญด้านเทคโนโลยีการเกษตรที่ได้พัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ สิ่งทำให้การวิจัยงานด้านนี้อยู่ในขอบเขตจำกัด

3.1.2 ขาดอัตราค่าส่งเจ้าหน้าที่ การศึกษาวิจัยในลักษณะนี้จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ไปประจำในท้องถิ่นที่มีการศึกษาวิจัยในลักษณะกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งอย่างน้อยต้องมีเจ้าหน้าที่ถึง 3 คน คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายพืช สัตว์ และการจัดการฟาร์ม ในการศึกษาวิจัยแต่ละแห่งอาจต้องใช้เวลาอย่างน้อยถึง 3 ปีจึงจะเห็นช่องทางในการพัฒนา นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานยังมีไม่มากพอที่จะขยายขอบเขตการศึกษาวิจัยไปยังจุดต่าง ๆ สิ่งทำให้การศึกษาศึกษาวิจัยถูกจำกัดอยู่ในเฉพาะบางพื้นที่เท่านั้น

3.1.3 ผลการวิจัยระบบการทำฟาร์มมีการนำออกเผยแพร่และปฏิบัติน้อย จะปรากฏในเฉพาะเอกสารการวิจัยเท่านั้น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผลการวิจัยเน้นหนักในแง่ เศรษฐกิจและยุ่งยากต่อการนำไปปฏิบัติและส่งเสริมเผยแพร่แก่เกษตรกร

3.1.4 การวิจัยระบบการทำฟาร์มของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร จะทำในลักษณะกลุ่มเกษตรกร ตำเนินธุรกิจฟาร์มตั้งแต่ระบบการผลิต การจัดการ และการตลาด เป็นการศึกษาระบบการทำฟาร์มที่ค่อนข้างสมบูรณ์แบบ คือ ให้เกษตรกรเข้าใจระบบการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีการเกษตร การจัดการฟาร์ม และการเป็นพ่อค้า แต่พอตำเนินการวิจัยถึงขั้นนี้กลุ่มสามารถตำเนินธุรกิจฟาร์มได้แล้ว น่าจะยุติการศึกษาวิจัยในท้องถิ่นนั้น ๆ แล้วย้ายไปศึกษาวิจัยในท้องถิ่นอื่นต่อไป แต่ก็ไม่สามารถทำได้เนื่องจากขาดหน่วยงานที่จะรับช่วงในการเป็นพี่เลี้ยงหรือปรึกษาการตำเนินธุรกิจของกลุ่มเกษตรกรดังกล่าว สิ่งทำให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเศรษฐกิจต้องอยู่ประจำเป็นพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาการตำเนินธุรกิจให้แก่กลุ่มเกษตรกรต่อไป

3.2 งานวิจัยระบบการปลูกพืชหรือการทำฟาร์มร่วมกับหน่วยงานอื่น ซึ่งมีปัญหาบางโครงการพอสรุป

3.2.1 แผนงานโครงการศึกษาวิจัยและแผนปฏิบัติงานวิจัยที่ผ่านมา มีขั้นตอนการปฏิบัติงานไม่ชัดเจนพอที่จะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติได้ หรือบางโครงการก็ไม่มีแผนปฏิบัติงาน จึงทำให้การปฏิบัติงานวิจัยไม่ค่อยสอดคล้องกันเท่าที่ควร และยังทำให้การประสานงานตำเนินไปไม่คล่องตัว ตลอดถึงเกิดปัญหาด้านการก่อสร้างงบประมาณอีกด้วย ลักษณะการตำเนินงานดูเหมือนจะไม่ต่างจากต่างฝ่ายต่างก็ทำตามที่ตนเองเห็นเหมาะสม

3.2.2 การวิจัยถูกจำกัดอยู่ในเฉพาะบางพื้นที่ สิ่งทำให้ไม่สามารถตอบปัญหาหรือนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายพัฒนาการเกษตร หรือเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรของประเทศได้

3.2.3 คณะทำงานวิจัยเป็นลักษณะกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการระดับไม่มีอำนาจพอที่จะต้องสนใจในการแก้ไขปัญหาการตำเนินงานวิจัยได้ และยังขาดการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการตำเนินงานด้วย นอกจากนี้คณะทำงานวิจัยก็ยังขาดเจ้าหน้าที่ส่งเสริมร่วมเป็นคณะทำงานด้วย

จึงทำให้ผลกา รวิจัยอยู่ในขอบเขตจำกัด เฉพาะใน เอกสารงานวิจัยเท่านั้น ขาดการนำไปส่งเสริม และเผยแพร่

4. แนวทางแก้ไข

เพื่อที่จะให้แนวทางกา รวิจัยและผลกา รวิจัยระบบกา รปลูกพืชหรือระบบกา รทำฟาร์ม เป็นที่ทราบทั่วกัน ในหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในกา รส่งเสริมและเผยแพร่แก่เกษตรกรได้อย่างแพร่หลาย และสามารถนำไป เป็นแนวทาง ในการกำหนดนโยบายในการพัฒนา การเกษตรของประเทศ น่าจะมีคณะกรรมการ วิจัยระบบกา รปลูกพืชหรือระบบกา รทำฟาร์มขึ้น โดยมีหน้าที่พิจารณาแนวทางกา รวิจัย กำหนดขอบเขตที่ วิจัย และมอบหมายงานวิจัยระบบกา รทำ ฟาร์มให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง และพิจารณาผลกา รวิจัยที่เป็นไปได้ สัดทำ เป็นนโยบายในการพัฒนา การเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ เกษตรกร เลื่อนต่อคณะกรรมการ นโยบายและแผนพัฒนาการ เกษตรและ สหกรณ์ ได้พิจารณาอนุมัติบรรจุ เป็นแผนพัฒนาการ เกษตรต่อไป

ในการจัดทำแผนงานโครงการและแผนปฏิบัติงานวิจัย การดำ เนินกา รในลักษณะผสมผสาน หลายหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง ให้มีขั้นตอนในการดำ เนินงานที่สอดคล้อง กันตั้งแต่ เริ่มต้นจนถึง สิ้นสุดกา ร วิจัย และให้มีกา รประเมินผลทุกระยะ และนำผลกา รวิจัย เลื่อนต่อคณะกรรมการ ทำ ฟาร์มต่อไป กา รวิจัยระบบกา รทำฟาร์มไม่ควรจำกัด เฉพาะระบบกา รปลูกพืชเท่านั้น ควรรวมด้าน สัตว์ เข้าไปด้วย

กา รวิจัยระบบกา รทำฟาร์มควรทำในลักษณะ เป็นธุรกิจฟาร์ม กลุ่มเกษตรกร เป้าหมายของ ร.ก.ส. และกรมส่งเสริมการ เกษตร ทั้งนี้เมื่อ สิ้นสุดกา รวิจัยแล้วก็ให้องค์กรรับช่วง ในการพัฒนา ต่อไป

คณะกรรมการวิจัยระบบกา รทำฟาร์ม ควรประกอบด้วยอาจา รย์ของมหาวิทยาลัยที่ เกี่ยว -
ข้อง กรมวิชาการ เกษตร กรมส่งเสริมการ เกษตร กรมปลูสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมชลประทาน กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมประมง สำนั กงานเศรษฐกิจการ เกษตร และ ร.ก.ส.

5. ภาคผนวก

ตารางที่ 1. บัญชีงบกำไร-ขาดทุนจากกำไรจำหน่ายอาหารสุกรและยา เม.ย.2524-มี.ค.2525
กลุ่มผู้เลี้ยงสุกรบ้านนาข่า อ.เมือง จ.อุดรธานี

รายการ	จำนวนเงิน	ว.ต.ป.	รายการ	จำนวนเงิน
สินค้าคงเหลือต้นงวด	91,284		จากการขายหัวอาหารสัตว์	404,896
บัญชีซื้อหัวอาหารสัตว์	426,270		จากการขายร่าอ่อน	321,974
บัญชีซื้อปลายข้าว	417,808		จากการขายปลายข้าว	397,357
บัญชีซื้อยาสัตว์	18,616		จากการขายยาสัตว์	20,560
บัญชีซื้อร่าอ่อน	333,128		บัญชีขายร่าอ่อน	37,399
บัญชีค่าใช้จ่ายอื่น	24,928		บัญชีขายปลายข้าว	37,816
กำไร	32,055		บัญชีขายหัวอาหารสัตว์	58,793
			บัญชีขายยาสัตว์	1,418
			บัญชีขายอื่น ๆ	1,038
			บัญชีขายอาหารผสม	32,821
			สินค้าคงเหลือยกไป	30,018
	1,344,090			1,344,090

ตารางที่ 2. ผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรของสมาชิกกลุ่มอุดรธานี

	รายได้จากการขายสุกร	1,122,653.00	บาท
<u>หัก</u>	รายจ่ายในการเลี้ยงสุกร	<u>1,144,796.00</u>	บาท
	1 ค่าไรจากกาขาย	-22,143.00	บาท
	ลูกหนี้อย่างงวด	335,949.70	บาท
<u>หัก</u>	ลูกหนี้ต้นงวด	<u>148,334.70</u>	บาท
	2 ส่วนเปลี่ยนลูกหนี้	187,614.00	บาท
	กำไรขั้นต้นจากการเลี้ยงสุกร 1 + 2	<u><u>165,472.00</u></u>	บาท

ตารางที่ 3. แสดงรายได้จากการเสี่ยงสุกรของสมาชิกกลุ่มฯ (กำไรเริ่มต้นจากการเสี่ยงสุกร=รายได้-รายจ่าย + ลูกหนี้ปลายงวด-ลูกหนี้ต้นงวด)

* นายเล่าวัดและนางนวล ยังไม่มีการขายสุกร

จำนวนแม่พันธุ์ เฉลี่ย (ตัว)	จำนวนการเกิด สุกร (ตัว)	จำนวนสุกรขุนที่ ขาย (ตัว)	รายได้จากการ ขายสุกร (บาท)	รายจ่ายในการ เลี้ยงสุกร (บาท)	ลูกหนี้ปลายงวด (บาท)	ลูกหนี้ต้นงวด (บาท)	กำไรเริ่มต้นจากการ เลี้ยงสุกร (บาท)
9.5	100	103	210,420	223,334.50	74,415.90	31,344.42	29,967
7.5	94	45	117,020	129,291.50	23,459.18	3,518.68	7,669
6	113	55	147,340	163,069.00	54,663.70	15,884.70	23,050
5.5	48	36	87,544	84,706.00	14,325.15	8,283.15	7,880
5	63	26	59,456	56,559.00	27,232.26	7,721.26	22,408
5.5	109	73	221,364	195,561.00	5,553.64	8,406.64	22,950
5	61	45	60,023	58,284.00	34,121.16	6,486.16	29,374
4	67	44	90,353	72,640.00	31,986.70	39,375.70	12,324
5	55	46	47,659	51,083.00	26,592.38	19,068.38	4,100
4	81	45	64,001	01,948.50	7,503.91	3,856.41	5,700
3	37	46	15,473	17,582.50	6,548.70	4,389.20	50
-	-	-	-	24,813.00	24,813.00	-	-
-	-	-	-	4,734.00	4,734.00	-	-
60	828	564	1,122,653	1,144,796	335,949.70	148,334.70	165,472.00

ตารางที่ 4. แสดงงบรายได้รายจ่ายของฟาร์มในปีที่ 1 ในการทำงานแบบผสมผสาน จ. ยัยนาท (ธันวาคม 2523-พฤศจิกายน 2524)

รายได้		รายจ่าย			
รายการ	หน่วย	มูลค่า (บาท)	รายการ	หน่วย	มูลค่า (บาท)
จำนวนปราง (กก.)	1,770 กก.	6,195.00	ทางพืช		
ผัก (กก.)	2,189.42 กก.	9,978.85	เมล็ดพืช		1,075.64
ไข่ไก่ (ฟอง)	18,569 ฟอง	26,194.73	ปุ๋ย		5,026.64
ผักสวนครัว, ไม้ดอก		652.20	ยาฆ่าแมลง		4,014.70
			น้ำมันเชื้อเพลิงฯ		1,295.51
รวม		<u>43,020.78</u>	ค่าเตรียมดิน		2,400.00
มูลค่าที่เหลือในฟาร์ม			ค่าวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ		171.34
จำนวนปี (กก.)	3,290 กก.	10,528.00	บริเวณบ้าน		113.26
แม่พันธุ์	2 แม่	5,500.00	ค่าแรงงานปลูกพืช		13,101.26
สุกรขุน-รุ่น	17 ตัว	21,960.00			
ปลา	1,000 ตัว	6,000.00	รวม		<u>27,198.35</u>
ไก่ (กำลังไข่)	200 ตัว	8,000.00	ทางสัตว์		
ปุยหมัก	2,000 กก.	400.00	- พันธุ์ สุกร	2 ตัว	3,000.00
สวนครัว, ไม้ดอก		500.00	ไก่ไข่	200 ตัว	2,400.00

(ต่อ)

ตารางที่ 4. (ต่อ)

รายได้		รายจ่าย			
รายการ	หน่วย	มูลค่า (บาท)	รายการ	หน่วย	มูลค่า (บาท)
แปลงผัก	กระน้ำ	943.70 กก.	ปลาสำวาย	1,000 ตัว	2,500.00
	กล่าดอก	220.70 กก.	- อาหาร ลูกร	4,082.77 กก.	19,487.81
			ยา		251.00
			- อาหารไก่ไข่	4,985.00 กก.	30,416.05
			- อุปกรณ์และยาไก่ไข่		1,803.17
			- ค่าแรงงานเลี้ยงสัตว์	1,484.62	5,567.33
			- ค่าแรงงานลั่นคร้าว,		
			ไม้ดอก, บริเวณบ้าน	1,102.04	4,132.65
			รวม		69,522.01
			รวมมูลค่าทั้งหมด		96,720.36
			รายได้สุทธิของฟาร์ม		5,607.32

ตารางที่ 5. รายได้รายจ่ายของฟาร์มปีที่ 2 ในการที่ฟาร์มแบบผสมผสาน (ธันวาคม 2524-พฤศจิกายน 2525)

รายได้		รายจ่าย			
รายการ	หน่วย	มูลค่า (บาท)	รายการ	หน่วย	มูลค่า (บาท)
ข้าวนาปี (กก.)	3,290	10,528	ปัจจัยการผลิต		
ข้าวนาปรัง (กก.)	3,382.50	9,307.50	ข้าว		5,122.40
ผัก (กก.)	4,791.30	22,166.25	ผัก		12,427.17
ไข่ไก่ (ฟอง)	33,261	40,264.16	ไก่-ปลา		38,878.95
สุกร	17 ตัว	34,282.60	สุกร		79,810.99
ปุยหมัก		6,800	ปุยหมัก		1,600
การผลิตแกล้งชีวภาพ		191.72	บ่อแกล้งชีวภาพ		8,664
บริเวณบ้าน		2,900			
<u>รวม</u>		<u>126,440.23</u>	<u>รวม</u>		<u>146,203.51</u>
<u>มูลค่าที่เหลือในฟาร์ม</u>					
ข้าวนาปี	4,483.50	12,810	ค่าแรงงาน		
ผัก		9,160	ข้าว		1,102.70
สุกรแม่พันธุ์	2 ตัว	8,000	ผัก		2,300.24
สุกรขุนชุดที่ 3	6 ตัว	17,160	ไก่-ปลา		539.98
สุกรขุนชุดที่ 4	11 ตัว	34,320	สุกร-บ่อแกล้ง		768.07
			ปุยหมัก		39.47

ตารางที่ 5. (ต่อ)

รายการ	รายได้			รายจ่าย		
	หน่วย	มูลค่า (บาท)		รายการ	หน่วย	มูลค่า (บาท)
ผู้ถือหุ้นที่ 5	8 ตัว	22,880		บริเวณบ้าน	524.50	
ไก่ไข่	165 ตัว	4,290		รวมค่าแรงงาน		19,781.10
ปลาสำวาย	1,000 ตัว	7,500		รวมค่าใช้จ่าย		165,984.61
ปุ๋ยหมัก	2,000 ตัว	4,000				
บ่อแกสชีวภาพ		1,500				
บริเวณบ้าน, ส่วนครัว		500				
รวม		122,120				
รวมมูลค่าทั้งหมด		248,560.23				
รายได้สุทธิของฟาร์ม (ปีที่ 2)		82,575.62				